

Dlaczego praca w grupach jest skuteczniejsza niż indywidualna nauka?

Wchodząca w życie szkoły reforma edukacji wymaga od nauczycieli poszczególnych przedmiotów wielu zmian w nauczaniu, zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodycznym. Zadaniem nowej szkoły jest nie tylko wyposażenie młodego człowieka w odpowiednie umiejętności niezbędne do sprostowania wymogom egzaminacyjnym, ale również przygotowanie do życia we współczesnym świecie. W szczególności kształcenie ma pomóc uczniowi w poznawaniu i rozumieniu świata.

Z reformowanym nauczaniem naczelną rolę zajmują metody aktywizujące, w których uczeń stara się w sposób czynny zdobywać wiedzę, a nie tylko biernie ją przyjmować. Badania dydaktyczne dowodzą, że znacznie dłużej pamięta się informacje zdobyte w wyniku własnych poszukiwań, niż gotowe, podane przez nauczyciela oraz, że tradycyjne metody przekazywania wiedzy niestety okazują się mało skuteczne. Zatem należy podkreślić, że zapamiętujemy:

10% tego, co czytamy

20% tego, co słyszymy

30% tego, co widzimy

50% tego, co słyszymy i widzimy

70% tego, co sami mówimy

90% tego, co sami robimy

W tym celu należy:

1. Ograniczyć stosowanie metod podających.
2. Stosować metody i techniki aktywizujące, sprzyjające samodzielności myślenia i działania, a także kształtowania pozytywnej motywacji do uczenia się.
3. Organizować taką pracę, aby uczniowie mieli okazje zaspakajać swoje potrzeby w zakresie: bezpieczeństwa, uznania, kontaktów społecznych, komunikacji, aktywności itp.
4. Uatrakcyjnić zajęcia poprzez wywołanie efektu zaskoczenia, zaciekawienia, zabawy, bo to wzmacnia zaangażowanie uczniów.
5. Wykorzystywać na zajęciach odpowiednio dobrane środki dydaktyczne.
6. Tworzyć małe grupy.
7. Tworzyć sytuacje, w których uczniowie stają się eksperymentatorami i odkrywcami.
8. Gromadzić bogaty warsztat dla ucznia.

W większości przypadków praca metodami aktywizującymi oznacza konieczność podziału na grupy, warto zastanowić się nad tym, jak powinna wyglądać dobrze przeprowadzona tego typu lekcja, ze zwróceniem szczególnej uwagi na następujące aspekty:

- jaki przyjąć schemat pracy w grupach,
- jak powinna wyglądać wymiana informacji w danej grupie,
- jak powinna wyglądać wymiana informacji pomiędzy grupami,
- jakie są główne założenia i cele lekcji,
- jaką rolę ma pełnić nauczyciel.

Powyższe kryteria pozwolą nauczycielowi w podjęciu decyzji o wyborze właściwego rodzaju i odpowiednich zasad pracy.

Praca w grupach na lekcjach ma duże walory kształtujące i wychowawcze. Dzięki odpowiednio dobranej do tematu lekcji formie pracy zespołowej uczniowie doskonalą swoje umiejętności twórczego rozwiązywania problemów oraz pogłębiają abstrakcyjne myślenie. Szczególne korzyści z pracy w zespole mają uczniowie słabsi. Na podstawie własnych doświadczeń mogę potwierdzić, że ta forma lekcji ma często decydujący wpływ na zmianę ich postawy, mianowicie zwiększa ich zainteresowanie lekcją i niejednokrotnie pomaga osiągnąć lepsze wyniki w nauce. Dzięki czynnemu udziałowi w pracach i osiągnięciach zespołu, nabierają wiary we własne siły i chętnie uzupełniają własne wiadomości.

Praca w grupach daje też wiele innych korzyści dla uczniów, np.:

- kształci umiejętność komunikowania się i współpracy,
- uczy przestrzegania przyjętych zasad,
- pomaga stać się odpowiedzialnym za swoje własne nauczanie,
- zapewnia większe poczucie bezpieczeństwa,
- wzmacnia wiarę we własne możliwości,
- umożliwia wzajemne uczenie się od siebie,
- zwiększa odpowiedzialność za siebie i innych,
- daje szansę na pokonywanie własnej nieśmiałości,
- uczy tolerancji i życzliwości,
- zwiększa zaangażowanie i motywację do pracy,
- zachęca do otwartej dyskusji oraz do podejmowania nowych zadań,
- przygotowuje do publicznych wystąpień.

Korzyści dla nauczyciela wynikające z prowadzenia zajęć metodą pracy w grupach:

- ułatwia aktywizację uczniów,
- pozwala dobrze zaplanować i wykorzystać czas na naukę uczniów,
- daje możliwość zajęcia się uczniami słabszymi,
- pozwala zaspokajać i rozwijać wiele potrzeb edukacyjnych uczniów,
- daje możliwość lepszego poznania uczniów,
- integruje zespół klasowy.

Lekcja prowadzona metodą pracy w grupach powinna składać się z następujących etapów:

1. Podanie uczniom celu lekcji.

Cel lekcji powinien być jasno i precyzyjnie podany przez nauczyciela na początku zajęć, ponieważ uczniowie rozumiejąc sens i użyteczność podejmowanych działań, pracują z większym zainteresowaniem.

2. Podział klasy na grupy.

O podziale powinien decydować nauczyciel. Wskazane jest, by w każdym zespole byli uczniowie o różnych możliwościach intelektualnych. Najlepsze rezultaty osiągają grupy cztero lub pięcioosobowe, gdyż jest to optymalna liczba do podejmowania decyzji i stwarza szanse wykorzystania możliwości każdego ucznia bez wydłużenia czasu działania. W licznych grupach nie trudno o hałas i zamieszanie. Podział klasy na grupy powinien odbywać się za każdym razem w inny sposób np. poprzez odliczanie 1,2,3,4 (jedyńki tworzą jedną grupę, dwójki drugą itd.) lub poprzez losowanie kolorowych karteczek lub karteczek z rysunkami. Każdy sposób jest dobry, byle grupy za każdym razem były inne.

3. Przedstawienie i wyjaśnienie problemu.

Podane przez nauczyciela polecenia mogą być jednolite dla wszystkich grup lub zróżnicowane, każdy zespół może wykonywać inne zadanie. Nauczyciel tłumaczy przejrzyście na czym polega zadanie i jakich wyników oczekuje.

4. Podanie zasad pracy w grupach i określenie czasu przeznaczonego na wykonanie zadania.

Zasady pracy mogą być różne w zależności od rodzaju lekcji i podawanych do rozwiązania uczniom problemów. Czas pracy powinien być jednakowy dla wszystkich grup i ustalony przed rozpoczęciem współpracy zespołowej. Zadanie będzie bardziej inspirujące i interesujące, jeśli będzie wymagało korzystania z różnorodnych pomocy np. książek, encyklopedii, słowników, gazet itp. W niektórych przypadkach źródłem informacji będą sami uczniowie, którzy podzielą się z kolegami wiedzą i doświadczeniem.

5. Praca w grupach.

Każda grupa powinna wybrać spośród siebie lidera, który pokierowałby pracą zespołu. Uczniowie mogą też wybrać sekretarza i sprawozdawcę, ponieważ każdy w grupie powinien pełnić jakąś funkcję. Nad prawidłowym i sprawnym przebiegiem lekcji musi czuwać nauczyciel.

6. Omówienie wykonanych zadań na forum klasy.

Wyniki prac grupowych przedstawia sprawozdawca zespołu lub dowolna osoba z grupy, wskazana przez nauczyciela. Rozwiązania kolejnych zadań powinny być zapisane na tablicy i omówione na forum klasy.

7. Ocena pracy uczniów.

Po przedstawieniu wyników przez poszczególnych uczniów nauczyciel musi podsumować i ocenić pracę wszystkich zespołów. Nie w każdym jednak przypadku ocena musi być wyrażona stopniem szkolnym. Oceniać można np. słownie, opisowo tak by zaspokoić uczniowską potrzebę dowartościowania i uznania. Wszystkim członkom grupy wyróżniającej się spośród innych należy natomiast wystawić oceny. O ocenie powinny zdecydować czynniki takie jak: właściwy przebieg współpracy, tempo pracy zespołu, sposób przedstawienia i omówienia wyników na forum klasy.

Lekcja, na której stosowana jest praca w zespołach zmienia niejako rolę samego nauczyciela, bowiem nie jest on osobą przekazującą wiedzę, ale osobą koordynującą działania uczniów oraz pomocnikiem w ich nauce.

Podsumowując należy pamiętać o plusach pracy zespołowej:

- ✓ Podczas gdy klasa pracuje w mniejszych grupach, nauczyciel ma czas, aby nawiązać osobisty kontakt z pojedynczymi uczniami, co nie jest możliwe, gdy pracuje z całą klasą.
- ✓ Podczas pracy w zespołach między uczniami podobnie, jak między członkami drużyny sportowej nawiązuje się bliska przyjaźń.
- ✓ Podczas zespołowej współpracy zachodzi zjawisko integracji między uczniami zdolnymi a mniej zdolnymi, między uczniami zdrowymi, a uczniami z lekkimi upośledzeniami.
- ✓ Uczeń wchodzący w skład zespołu ma poczucie przynależności do niej, bowiem jego pomysły i propozycje mają szansę na wysłuchanie i zaakceptowanie.
- ✓ Praca w grupach motywuje członków zespołu do działania, bowiem ich jednostkowy wkład zwiększa efektywność pracy całej grupy.
- ✓ Pracy zespołowej towarzyszy koleżeńska pomoc, gdyż dobrzy uczniowie pomagają tym słabszym. Zjawisko to sprzyja nawiązywaniu pozytywnych relacji międzyludzkich, wytwarza przyjacielską atmosferę i dowartościowuje osobę przekazującą swoją wiedzę.
- ✓ Uczniowie mają możliwość częstego zabierania głosu, reagowania na to, co mówi kolega z jego grupy (dopowiadanie, uzupełnianie) bądź z grupy sąsiadującej (wygłaszanie swojego punktu widzenia, swoich obserwacji).

Pułapki i niebezpieczeństwa:

- ✓ Współpraca członków zespołu może przeistoczyć się w ostrą rywalizację.
- ✓ Hałas wytworzony podczas twórczego działania zespołów bardziej aktywnych może przeszkadzać zespołom pracującym ciszej.
- ✓ Brak organizacji, nieumiejętność zapanowania nad hałasem może doprowadzić do tego, że to uczniowskie zespoły, a nie nauczyciel będą dyktować warunki.
- ✓ Zdolniejsi uczniowie mogą nie dopuszczać uczniów mniej zdolnych do zabierania głosu.
- ✓ Źle sformułowane polecenia mogą zostać niezrozumiane przez zespoły i wówczas ćwiczenie może zostać źle wykonane, bądź wcale nie zostanie zrealizowane.
- ✓ Zbyt częste podchodzenie i pomaganie jednemu zespołowi może zostać odebrane jako jego faworyzowanie, co może zniechęcić inne zespoły do wykonywania ćwiczenia.
- ✓ Podawanie takiego samego polecenia wszystkim zespołom, może doprowadzić do podglądania i udzielenia tych samych odpowiedzi.

Każda propozycja prowadzenia lekcji narażona jest na pewne pułapki, bowiem nigdy nie jesteśmy w stanie przewidzieć wszystkich jej skutków. Należę do grona zwolenników pracy w zespołach, ponieważ jej działanie doskonale integruje członków danego zespołu, motywuje uczniów do pracy-nauki i sprzyja lepszej współpracy między uczniami a nauczycielem. Ćwiczenia wykonywane w grupach są świetnym przygotowaniem do dorosłego życia, w którym człowiek nieustannie tworzy jakąś grupę, czy to rodzinną, środowiskową, zawodową, wyznaniową, partyjną, mieszkaniową, to w każdej z nich konieczne jest liczenie się ze zdaniem, drugiego człowieka i respektowanie jego praw. Praca zespołowa uczy wzajemnej pomocy, pokazuje na czym polega partnerstwo i solidaryzuje całą grupę.